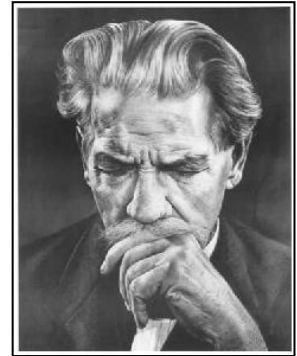

Úcta k životu ako svetlo v nás

- *Jediné na čom záleží, je, aby sme zápasili o svetlo v nás.*
- *Najvyšší prejav ducha je láska. Láska obsahuje moment večnosti, ktorý môže človek dosiahnuť už na tomto svete.*
- *Len láskou môžeme dosiahnuť spoločenstvo s Bohom. Celé živé poznanie Boha sa opiera o to, že ho prežívame vo svojich srdciach ako vôľu lásky.*

- *Životné poznanie, ktoré my dospeli máme oznamovať mladým, neznie takto: skutočnosť už s vašimi ideálmi zatočí, ale: zapustíte korene do svojich ideálov, aby vám ich život nemohol vziať.* **Albert SCHWEITZER (14.1.1875 – 4.9.1965)**
- *Kráčať životom ako neopotrebovaný človek, to je práve to tajomstvo. V našej dobe, keď násilie odeté do klamu kraľuje na tróne sveta tak neblaho ako možno nikdy predtým, predsa len zostanem presvedčený, že pravda, láska, znášateľnosť, miernosť a dobrotivosť sú silami zo všetkých najmocnejšie.*
- *Živá pravda je tá, ktorá vyrastá v myslení... Keď uveríme, že môžeme dosiahnuť pravdu vlastným myslením, dokážeme ju vnútorne prijať... Len epocha, ktorá má dost odvahy k pravdivosti, môže dospieť k pravde, ktorá by v nej pôsobila ako duchovná sila. Pravdivosť je základ duchovného života.*
- *Človek nepotrebuje len vonkajší blahobyt, ale aj úctu bližných a spokojnosť so sebou samým. Tú dosiahne len vtedy, keď sa stará o blaho druhého... Duchovná blaženosť je sebestačná.*
- *Neexistuje žiadna istota, ak stojíme jedni nad druhými alebo proti sebe. Len spoločne môžeme dôjsť k pokoju. Ak chceme jeden druhého zastrašovať, či vzbudzovať nenávisť, nikam sa nedostaneme. Ak sa budeme vzájomne spoznávať, môžeme sa dopracovať k spolupráci. Preto je treba začať s dôverou...*
- *Žiadna veta z môjho myšlienkového sveta nevyjadruje tak presne moju filozofiu ako slová: úcta k životu. Základný princíp mravnej etiky znie: dobré je život zachovávať a podporovať, zlé je život ničiť alebo stáť mu v ceste... Svetonázor úcty k životu ráta so svetom takým, akým je. Lenže svet je hrozný i nádherný, nepričiteľný i duchaplný, plný bólu i radosti. Neraz zostáva ľuďom záhadou. Som naplnený istotou, že čím viac budú ľudia premýšľať, tým viac lásky bude na svete.*
- *Poznať sa, neznamená všetko o sebe vedieť, ale mať k sebe vzájomnú lásku i dôveru a veriť v toho druhého.*
- *Môžeme všetci svojim časom, svojim nadaním, tým, čo nosíme vo svojom srdci, pomáhať druhým. A čím je to ťažšie a nenápadnejšie, tým je to cennejšie. Máme vystupovať ako ľudia pre ľudí. Kto naozaj hľadá a zachováva trpezlivosť, ten nakoniec nájde i šťastie, ktoré svojim vľúdny tichým svetlom prežaruje jeho život.*
- *Spoločlivá viera v pravdu, ktorá je myslením poznateľná, tvorí moju fundamentálnu skúsenosť. Človek je myslením vedený k etickému postoju aj ku zbožnosti.*

Myslieť znamená tvoriť pojmy...

- *Človek je aj tým, kto poznáva ideálne skutočnosti.*
- *Logika je schopnosť myšlienkového pohybu, myšlienkových operácií na veľmi vysokej úrovni abstrakcie...
Logika je veľmi užitočným nástrojom analýzy a filozofie o základoch myslenia...*
- *Logika je v zásade popisom predmetov a tým aj popisom sveta. Ak niekto logiku porušuje, postupuje proti všeobecnej štruktúre sveta a premýšľa neracionálne... Každá reč, ktorá nezodpovedá logickým zákonom, je samo so sebou sporná...*
- ***Okrem logiky je len bľabotanie...***
- *Racionalizmus má dve základné prikázania. Vedieť, o čom sa hovorí, to znamená dokázať povedať, čo má človek na mysli, a po druhé, keď sa niečo tvrdí, vedieť to zdôvodniť... Solídny racionalizmus je to, čo učí logika...*
- *Veda je to, čo zostane, ak sa opúšťajú nesprávne hypotézy... Každá poctivá veda prekračuje skúsenosť.*
- *My svet poznávame a netvoríme ho... Fakt je, že niekedy dôjdeme aj k pravde. Ale istotu máme iba zriedka...*
  - *Aby sme boli šťastní je nevyhnutné konať, pracovať, zápasiť.*
- *Svet nie je jediným axiomatickým systémom... Božie zjavenie nám dáva určité axiómy... Rozpor je základným, veľmi dôležitým činiteľom vedeckého pokroku... Človek je niečím iným ako zvyšok sveta.*
- *Naša európska kultúra má, okrem iného, tri zložky: grécky kult vedy, rímske chápanie spoločnosti, práva i moci a tretia zložka je židovsko-kresťanská, ktorá má tiež existenciálny rozmer.*
- *Ľudia by chceli mať dôkazy namiesto viery... Viera nie je súbor logicky prepojených výrokov... Na vysvetlenie viery je potrebné využívať najlepšiu logiku aká existuje... Pravdy viery sa nedajú dokázať, ale musím vedieť, v čo verím...*
  - ***Ak sa človek nemôže modliť, tak neverí.***
- *Všetci sme platonici, keď sa filozofuje, tak sa ide v stopách Platóna... Pravá filozofia je filozofia analytická... Elementárnou filozofickou zásadou je transformácia toho, čo je všeobecné na konkrétne. Všetko cez jednotlivé, vždy... Pestovanie filozofie bez kontaktu s inými vedami je nedorozumenie...*
- ***Úlohou filozofie je vychovávať rozumných ľudí.***
- *Nemožno považovať za pravdu každé vyhlásenie, len preto, že je vytlačené alebo uvedené v médiách... Nestarajte sa o to, na čo nemáte vplyv.*
- *Nebezpečenstvo diktátorských režimov je v tom, že sa človek nemôže brániť proti hlupákovi...*
  - *Všetky európske nacionalizmy sú idiotstvom. Európa je jednou krajinou.*
- ***Človek sa díva na dejiny a vidí, aká je malá figúrka.***
- *Bez Boha je ťažké uniknúť záveru, že všetko je vlastne absurdné...*
- *My dominikáni si myslíme, že Bohu sa má slúžiť nielen srdcom, ale aj hlavou.*

Józef M. BOCHEŃSKI (30.8.1902 – 8.2.1995)

Objavujem človeka

- *Sme tým, čomu sme oddaní a čomu sme oddaní, to motivuje naše správanie.*
- *My ľudia máme vrodenu a hlboko zakorenenú túžbu byť: prejavovať svoje možnosti, byť aktívni, unikáť z väzenia sebeckta, prežívať jednotu s druhými.*
- *Bytie je slovami neopísateľné a odovzdateľné iba spoluprežívaním zážitku... Cesta k bytiu závisí na preniknutí pod povrch skutočnosti a na jej pochopení.*
- *Človek je hlboko uschopnený potrebou milovať... **Láska je odpoveď na problém ľudskej existencie... Láska je predovšetkým dávať, nie prijímať.***
- *Dávať je radostnejšie ako prijímať, pretože v akte dávania spočíva rýdzy výraz ľudského života... Kto je schopný rozdávať sám seba, je bohatý.*
- *Vedieť neznamená snažiť sa mať vždy pravdu, ale prenikať cez povrch a usilovať sa **kriticky objektívne stále viac približovať k pravde.***
  - ***Právo vyjadriť vlastné myšlienky má však význam len vtedy, ak sme schopní vlastné myšlienky mať.***
- *Pravé presvedčenie má dve požiadavky: primeranú informáciu a účelné vlastné rozhodnutie.*
- *Láska je akt viery, a kto je slabý vo viere, je slabý aj v láske... Láska je umenie; nič na svete nie je dôležitejšie, ako sa naučiť tomuto učeniu... Kto miluje nejakého človeka opravdivou láskou, miluje všetkých, miluje svet, miluje život.*
- *Láska je jediný prostriedok poznávania, lebo odpoveď na moju otázku je v zjednotení sa s druhým. V druhom nachádzam a objavujem nielen seba; objavujem dvoch. Objavujem človeka.*
- *Väčšina ľudí si myslí, že láska znamená byť milovaný. Ale opak je pravdou – láska znamená milovať... Láska je jediná a uspokojujúca odpoveď na otázku ľudskej existencie.*
- *Človek existuje v tvare stálej a nevyhnutnej nevyrovnanosti...*
  - ***Zmyslom života je to, čo do svojho života vkladáme sami... Smrť je naozaj v živote istotou.***
- *Verím, že každý človek reprezentuje ľudskosť. Líšime sa inteligenciou, zdravím a nadaním. Napriek tomu sme si však všetci rovní. Všetci sme svätými aj hriešnikmi, dospelými aj deťmi a nik nestojí nad druhým a nie je jeho sudcom.*

Erich FROMM (23.3.1900 – 18.3.1980)

Boh nie je od nás ďaleko. V každej dobe na nás čaká v jednaní, v okamžitej činnosti... Božské do nás vniká, preniká nás a utvára prostredníctvom všetkých stvorených vecí bez výnimky.

Naozaj je zasiahnutý slepotou ten, kto nevidí šírku pohybu, ktorý ďaleko prekročil hranice prírodovedy, postupne zasiahol a naplnil chémiu, fyziku, sociológiu a dokonca i matematiku a dejiny náboženstva. Všetky oblasti ľudského poznania sa jedna po druhej pohli, spoločne strhnuté tým istým základným prúdom smerom k štúdiu vývoja. Evolúcia, to nie je už teória, systém ani hypotéza, ale ďaleko viacej: to je odteraz všeobecná podmienka, ktorej sa musia

podriaďovať a ktorej musia vyhovovať všetky teórie, hypotézy i systémy, ak majú byť mysliteľné a správne. Svetlo, čo osvetľuje všetky fakty, zakrivenie, ktoré musí prijať všetky črty – to je evolúcia... Evolúcia smeruje k zdokonaleniu ľudstva v jeho celistvosti. Evolúcia je vzostup k vedomiu... Evolúcia je skvelý prostriedok byť viac Božím a viac sa Bohu dávať, v pohybe cítiť a objavovať svojho Boha... Neexistuje nič až po najvyššie stojacu ľudskú dušu, čo by nepodliehalo zákonu evolúcie.

Ľudský svet je pásmom neustálej duchovnej premeny, v ktorom sa všetky nižšie skutočnosti a sily bez výnimky zjemňujú a pretvárajú vo vnemy, city, myšlienky, v schopnosť poznávať a milovať... Čím viac sa človek stáva človekom, tým viac je korisťou stále výslovnejšej, stále čistejšej, stále nesmiernejšej potreby klaňať sa... Čím sa nám svet javí nádhernejší a oslavnejší, tým nádhernejšie môže pre veriaceho človeka žiariť svetlo Boha.

Zem sa skôr prestane krútiť ako ľudstvo vo svojom celku organizovať a zjednocovať. Keby sa zastavil tento vnútorný pohyb, sám vesmír by nedosiahol svoje završenie v človekovi... V takom vesmíre, kde všetko usiluje o postupné vytváranie ducha, ktorého Boh pozdvihuje ku konečnej jednote, nadobúda hmatateľná realita každého diela ceny posvätenia a spojenia s Bohom.

Stvorenie pokračuje čím ďalej v tej nádhernejšej forme a stále vo vyšších sférach sveta.

A my slúžime dovŕšeniu tohto Stvoriteľského diela každou i tou najbežnejšou prácou svojich rúk... Prácou dovŕšujeme v nás svoje zjednotenie s Bohom.

Tvárou v tvár svetu a pravde existuje absolútna povinnosť hľadať a bádať... Jediná vedecky a objektívne prijateľná odpoveď na význam života je strmá cesta pokroku... Len človek môže poslúžiť človeku pri dešifrovaní sveta... Ak ukážeme pravdu len jednej jedinej duši, nič ju nezastaví, pokiaľ neprenikne všade a všetko nezapáli... Veda a zjavenie nemôžu ďalej plniť svoje funkcie inak, ako v pohybe, ktorý ich unáša k vzájomnému stretnutiu.

Človek nemôže vidieť sám seba mimo ľudstvo, práve tak ako nemôže úplne vidieť ľudstvo mimo života a život mimo vesmír... Chtiac nechtiac človek vo všetkom, čo vidí – nachádza a pozoruje sám seba... Veriť znamená uskutočňovať intelektuálnu syntézu... Viera je súhlas našej inteligencie s nejakou všeobecnou perspektívou vesmíru.

Verím, že vesmír je vývoj. Verím, že vývoj smeruje k duchu. Verím, že duch nachádza dokonalosť v človeku a v osobnosti. Verím, že najvyššia osobnosť je univerzálny Kristus ako organický stred vesmíru.

Milovať znamená nájsť a dovŕšiť sám seba v niečom mimo seba... Lásku je jediná sila, ktorá veci zjednocuje, bez toho aby ich ničila... Lásku je najuniverzálnejšia, najobdivuhodnejšia a najtajomnejšia kozmická energia... Podstatnou funkciou i čarom lásky je to, že robí človeka úplným... Lásku je schopná viesť bytosti k dokonalému bytiu tým, že ich spája v ich hĺbke.

Svet sa nám často zdá ako niečo strašné: nesmierny, slepý, plný násilia. Otriasa nás, vláči nás, zabíja nás úplne bezohľadne. Takáto strašná skutočnosť preniká v každom okamihu všetkými trhlinami – oheň, epidémie, búrky, zemetrasenia, rozpútanie temných duchovných síl, ktoré v jedinom okamihu bezohľadne ničia, čo sme namáhavo vytvorili... Môj Bože, pretože mi moja ľudská dôstojnosť nedovoľuje, aby som pred tým zatváral oči ako zviera alebo dieťa – aby som nepodľahol pokušeniu prekliatť vesmír a toho, ktorý ho stvoril – daj, aby som svet uctieval tým, že v ňom uvidím skrytého Teba...

Existuje spoločenstvo s Bohom skrz svet... Cenu má len verná činnosť pre svet – v Bohu.

Pierre TEILHARD DE CHARDIN (1.5.1881 – 10.4.1955)

Symbol – kľúč k podstate človeka

- *Veda predstavuje posledný stupeň v duchovnom vývoji človeka a možno ju pokladať za najvyšší a najcharakteristickejší výdobytok ľudskej kultúry... Veda nám pomáha pochopiť dôvody vecí; umenie zasa uvidieť ich formy.*
- *Grécka filozofia objavila v časoch Pytagora a pytagorovcov nový jazyk, jazyk čísel. Tento jav znamenal okamih, keď sa zrodilo naše moderné ponímanie vedy... Pytagorovci boli prvými mysliteľmi, ktorí číslo pochopili ako všetko obsahujúci, skutočne univerzálny princíp.*
- **Číslo je nástrojom nášho prenikania do prírody a skutočnosti...** *Ak chceme fyzikálne myslenie vybaviť všetkými duchovnými nástrojmi, potrebujeme na to úplnú voľnosť pri tvorbe svojho matematického symbolizmu. Príroda je nevyčerpatelná – nikdy nám neprestane klásť nové a neočakávané problémy. Nemôžeme predvídať fakty, ale môžeme sa pripravovať na ich interpretáciu, opierajúc sa pritom o silu symbolického myslenia.*
- *V oblasti jazyka, náboženstva, umenia, vedy, človek nikdy nemôže robiť viac než tvoriť si svoj vlastný, symbolický svet, ktorý mu umožňuje chápať a vykladať, formovať i organizovať, syntetizovať aj univerzalizovať svoju ľudskú skúsenosť.*
- *Ľudské poznanie je vo svojej podstate symbolickým poznaním... Symbol nemá aktuálnu existenciu, neexistuje ako súčasť fyzikálneho sveta; symbol má „význam“... Matematika nie je teóriou vecí, ale symbolov.*
- **Matematika** *je univerzálny symbolický jazyk, ktorý sa nezaobrá opisom vecí, ale všeobecným vyjadrovaním vzťahov a typov vzťahov.*
- *Vo všetkých ľudských aktivitách a vo všetkých formách ľudskej kultúry nachádzame „jednotu v rozmanitom“. Umenie nám poskytuje jednotu nazerania, veda nám dáva jednotu myslenia, náboženstvo a mýtus nám dávajú jednotu cítenia.*
- **Matematický rozum je putom medzi človekom a svetom; umožňuje nám voľný prechod od jedného k druhému. Je kľúčom k pravdivému pochopeniu kozmického a morálneho poriadku.**

An Essay on Man.
New Haven and London: Yale University Press, 1944.
Esej o človeku. Bratislava: Nakladateľstvo Pravda, 1977.

Ernst CASSIRER (28.7.1874 – 15.5.1945)

Máš povinnosť...

*Chcem iba oživiť tvoju pamäť,
aby v nej vznikla myšlienka,
ktorá by ťa zasiahla tak,
že zmeníš svoj život
a nastúpiš cestu modlitby a lásky,
až sa napokon staneš rozvážnou dušou.*

- *Vzrastaj prekonávaním prekážok.*
- *Nevyhýbaj sa povinnosti. Vykonávaj ju svedomito, aj keď iní ju zanedbávajú.*
- *Ak máš byť soľou a svetlom, potrebuješ vedomosti a schopnosti.*
  - *Keď získaš skutočný záujem o svoju odbornú prácu, zlepší sa aj tvoj duševný život.*
- *Tvoja nedbalosť, ľahostajnosť, záhalčivosť je vlastne zbabelosť a pohodlnosť.*
- *Nezabúdaj, že aj priemerní ľudia môžu hrešiť prehnaným sebavedomím.*
- *Neprikladaj veľkú dôležitosť tomu, čo svet nazýva víťazstvom, prípadne porážkou.*
- *Neodsudzuj skôr, kým si nepreveriš svoj úsudok modlitbou.*
- *Zbav sa myšlienok pýchy. Si len štetcom v ruke umelca.*
- *Nezabúdaj, že najviac má ten, kto potrebuje menej.*
- *Môžeš si byť istý, že si Božím mužom, keď nespravodlivosť znášaš s radosťou a mlčky.*
- *Tajomstvo, ktoré dodáva najpokornejšej, ba aj tej najpokorujúcejšej veci dôležitosť, je milovať.*
  - *Svedomie si skúmaj pomaly a statočne.*
    - *Vyhral by si veľký boj, keby si sa zbavil strachu z toho, že ťa budú poznať takého, aký si.*
    - *Zotrvaj v dobrom a nad klebetami pokrč ramenami.*
- *Neboj sa pravdy, aj keby ťa mala stáť život.*
- *Buď užitočný. Zanechaj za sebou stopy. Vyžaruj svetlo svojej viery a lásky.*
- *Ak sa skutočne „odovzdáš“ Bohu, nijaká ťažkosť neotrásie tvojím optimizmom.*

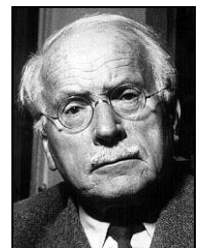

Josemaría ESCRIVÁ de Balaguer (9.1.1902 – 26.6.1975)

Človek vidí podľa toho, aký sám je

- Rozhodujúca otázka pre človeka znie: *Vzťahuješ sa k nekonečnu alebo nie? To je kritérium jeho života. Len vtedy, keď viem, že nekonečné je podstatné, nezakladám svoj záujem na ničotnostiach a na veciach, ktoré nemajú rozhodujúci význam.*
- *Ak to neviem, tak nástoľčivo trvám na tom, že niečo vo svete znamenám pre tú alebo onú vlastnosť, ktorú chápem ako osobné vlastníctvo. Napríklad pre svoje nadanie alebo svoju krásu.*
- *Čím viac človek trvá na klamlivom vlastníctve a čím menej je pre neho zrejmé to podstatné, tým nespokojnejší je jeho život. Cíti sa obmedzený, pretože má obmedzené zámery a to vytvára závisť a žiarlivosť.*
- *Ak chápeme a cítime, že sme už v tomto živote napojení na nekonečno, menia sa naše túžby a náš postoj. Sme niečím len vo vzťahu k tomu podstatnému a ak to nemáme, premárnili sme život. Aj vo vzťahu k iným ľuďom je rozhodujúce, či sa v ňom to nekonečné vyjadruje alebo nie.*
- *Ak človek dozrie do plnej individuality, je to ako keď sa rieka, ktorá sa neúčelne rozlievala vedľajšími prúdmi a bažinami, náhle vráti do svojho vlastného koryta.*
- *Naše vedomie predsa samé seba nevytvára, ale pramení z neznámej hĺbky. Prebúdza sa pozvoľna v dieťati a prebúdza sa každé ráno z hĺbok spánku z nevedomého stavu. Je ako dieťa, ktoré sa denne rodí z materského prázakladu nevedomia.*
- **Idea mravného zákona a idea Boha sú nevyvrátiteľne zakorenené v ľudskej duši.**
- *Zisťujem, že všetky moje myšlienky krúžia okolo Boha ako planéty okolo Slnka a sú ním ako planéty Slnka neodolateľne priťahované.*
- *Duša obsahuje toľko záhad, čo svet so svojimi galaktickými systémami.*
- *V podstate sme zahalení do psychických obrazov tak, že vôbec nemôžeme preniknúť k podstate vecí mimo nás... Nech povieme čokoľvek, nikdy slovo nevyjadří celok.*
  - **Všetko tkvie v duši, všetko je takpovediac na vnútornej strane.**
- *Existujem na základe čohosi, čo nepoznám. Aj napriek tejto neistote cítim spolahľivosť toho, čo existuje a kontinuitu svojho života, aký je.*
- *Ak by absolútne prevažovala nezmyselnosť, potom by s vyšším vývojom stále viac mizlo naplnenie života zmyslom. Ale zdá sa mi, že tak to nie je.*
- *Pravda poplatná zmyslom môže vystačiť rozumu, ale nikdy nedáva zmysel ľudského života; tento zmysel zachvacuje a vyjadruje aj vnútro človeka.*
- *Otras nášho sveta a otras nášho vedomia sú jedno a to isté. Všetko sa stáva relatívnym a preto problematickým. Moderný človek sa nevyhnutne vracia k svojej duchovnej realite a čaká na jej istotu.*
- *Duša je vnútorne vnímaný život tela a telo je život ducha prejavovaný von, že telo a duša sú jedno. Otázky duše ležia vždy za horizontom vedomia. Keď hovoríme o problémoch duše, hovoríme vlastne o veciach na hranici viditeľnosti, o veciach najintímnejších a najmenších.*
- **Naše činy ukázu, kto vlastne sme.**
- **Volám či nevolám, Boh je vždy prítomný.**

Carl Gustav JUNG
(26.7.1875 – 6.6.1961)

- **Človek je stvorený, aby poznal Boha, poznajúc ho miloval, milujúc ho bol v ňom blažený.**
  - *Bez lásky sme si sami sebe na ťarchu, skrz lásku znášame jeden druhého...*

- *Miluj Boha a potom všetko čo budeš chcieť, bude dobré.*
- *K Bohu sa približujeme nie chôdzou, ale láskou...*
- *Pretože sme ťa opustili, vydal si nás nám samotným.*
- **Poznávaj, aby si uveril, ver, aby si pochopil.**
- *Kto sa nenechá premôcť pravdou, nad tým zvíťazí omyl...*
  - *Šťastie je toto: hľadať pravdu až po najvzdialenejšiu medzu, ktorú už nemožno prekonať.*

- *Je lepšie, aby pohoršenie vzniklo, než aby sa pravda utajovala.*
- ***Ak hľadáš pravdu, drž sa cesty, lebo aj cesta je už pravdou.***
- *Je v nás svetlo rozumu, v ktorom vidíme nemenné pravdy...*

Neučíme sa slovami znejúcimi navonok, ale vnútri nás učí pravda.

- *Je veľmi nebezpečné, ak hovoríme, čo si myslíme, veľmi bolestné, ak to nehovoríme a veľmi zhubné, ak hovoríme opak.*
- *Nikto nech nehovorí, že už pravdu našiel. Hľadajme ju tak, ako by ju nepoznal nikto. Pravda môže byť skôr starostlivo a vo svornosti hľadaná, pokiaľ sa nepredpokladá, akosi zbrklo a vystatovačne, že už bola nájdená... Krása je odleskom pravdy...*

- ***Budeme hľadať tak, akoby sme mohli nájsť, ale nikdy nenájdeme tak, aby sme mohli prestať hľadať.***

Aurelius AUGUSTINUS
(13.11.354 – 28.8.430)

Základním cílem vzdělávání je výchova lidí, kteří jsou schopni dělat nové věci, ne jen opakovat co udělaly generace předchozí – lidi, kteří jsou kreativní, vynalézaví a objevní.

Druhým cílem je formování myslí, které umějí být kritické a jsou schopné ověřovat – ne jen akceptovat vše, co je jim předloženo. Velkým nebezpečím dneška jsou slogany, kolektivní názory, a předpřipravené myšlenkové proudy. Musíme se jim bránit individuálně a kriticky, rozlišovat mezi důkazem a názorem. Hledáme žáky, kteří jsou aktivní a naučí se včas sami hodnotit a diferencovat, částečně svojí vlastní, spontánní aktivitou, a částečně s pomocí materiálu, který jim zadáváme. Umějí rozlišit mezi tím, co lze dokázat či je dokázané a tím co je prostě první myšlenka či názor, který se jim zjeví či nabídne.

- *Fakt nikdy nejestvuje v čistom stave, ale je vždy nerozlučne spätý s interpretáciou.*
- *Každý mysliaci človek prijíma alebo si vytvára nejakú filozofiu aj vtedy, keď sa na svoju koncepciu celku a chápanie hodnôt pozerá ako na približné a osobné.*
- *Je isté, že človek žije, zaujíma stanoviská, verí v mnohé hodnoty, hierarchizuje ich, a takto dáva zmysel svojej existencii voľbami, ktoré ustavične prekračujú hranice jeho skutočného poznania... Naša činnosť nás vytvára, môžeme sa zúčastňovať a podieľať na tvorbe seba samých.*
  - *Sú to dejiny vedy, ktoré rekapitulujú vývoj jednotlivca.*

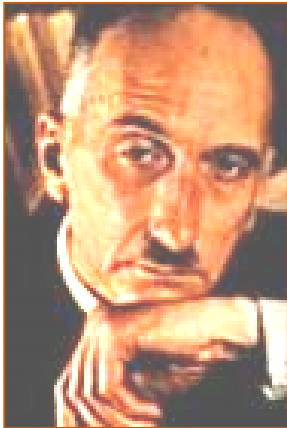
- ***Schopnosť myšlenia vzniká v konaní a hrách skorého detstva...
Logika vzniká zo všeobecnej koordinácie konania.***

- *Prvý tucet rokov života je najplodnejším a najtvorivejším obdobím ľudského života. Vtedy sa formuje nástroj rozumu.*
- ***Aktivita je tam, kde žiak znovu objaví alebo znovu zostrojí pravdu svojou činnosťou, buď v pokusoch alebo v samostatnom premýšľaní.***
- *Teórie sú pomíňajúce, ale problémy sú trvalé.*
  - ***Môže byť viacero názorov, ale iba jedna pravda.***

Jean PIAGET (9.8.1896 – 16.9.1980)

**Nie som schopný uveriť,
že by život nesmeroval k nejakému cieľu.**

- Každý človek je unikát, ktorý nemá páru, odkedy je svet svetom.
- Nemá zmysel zmeniť radikálne tvár sveta, lebo svet treba zasiahnuť do srdca.
- To, čo ľudia skrývajú, nie je vždy to najhoršie...
Aj ich nenávisť je neúmyselným prejavom viery.
- Nikdy sa neprestanem pýtať, ako je možné, že vzniká myšlienka, že ruka maľuje
a najmä, že srdce miluje a z lásky trpí... Skoro vždy je tá správna cesta najťažšia.
- Milovať niekoho znamená byť jediným, kto sa díva na zázrak, ktorý je pre
ostatných neviditeľný... Láska je len jedna... veriť znamená milovať...
Veriť znamená uznať, že sme milovaní.

- Aj najmenší z nás, pretože myslí a trpí,
znamená nekonečne viac
ako celý ten slepý, hluchý a nemysliaci vesmír.
- Každý z nás môže byť hrdinom drámy,
v ktorej nám ide o večnosť.
- Manželská láska, ktorá prežije tisícovaké útrapy,
je ten najkrajší zázrak.
- Nekonečný Boh sa zapletá s každým z nás iným spôsobom,
hoci je nás nesmierny počet.
- Verím, že Boh ma miluje takého,
aký som bol a aký som, i akého ma vidí a posudzuje
i odsudzuje vlastné srdce...

- **To, čo verím a viem, má základ
v nepochopiteľnom tajomstve.**

Francois MAURIAC (11.10.1885 – 1.9.1970)

- *Všetci na jednom javisku veľkého sveta stojíme a čokoľvek sa tu koná, všetkých sa to dotýka.*
- *Jediným učiteľom hodným toho mena je ten, ktorý vzbudzuje ducha slobodného premýšľania a rozvíja cit osobnej zodpovednosti.*
- *Múdri vždy považovali za najbezpečnejšiu cestu pokoja zabudnutie na utrpené krivdy... Nemilovať múdrosť znamená stávať sa hlupákom.*
- *Komukoľvek môžeš prospieť, prospievaj rád. Ak sa dá, tak aj celému svetu. Služiť a prospievat' je vlastnosťou pováh vznešených.*
- *Pravda je iba jedna, ale blud má tisíce podôb... Sila pravdy vyzbrojená svetlom poznania je neprežiteľná.*
- *Šťastný je človek, ktorého varuje cudzia chyba... Cnostiam sa možno naučiť tak, že sa neustále cnostne jedná.*
- *Nedopusť, aby ti zlí zabraňovali jednať správne. Ich chválou treba pohrdat', na cti utrhanie si nevšímať. Radšej byť od zlých nenávidený, než uctievaný.*
- *Kto nechce, aby bol vyučovaný, toho budeš márne vyučovať, pokiaľ v ňom neprebudíš úprimný záujem o učenie sa.*
- *Bud' príjemný a milý tvárou, vlúdny a zdvorilý v spôsoboch, prívetivý a pravdovravný, vrúcny a úprimný srdcom. Miluj a budeš milovaný.*
- *Ak sa má človek stať naozaj človekom, musí sa vzdelávať... Šťastný národ, ktorý je bohatý dobrými školami.*
- *Ak nerozumieš veciam, ktoré sa skrývajú za slovami, nebudeš múdry, len papagáj.*
- *Teória zostane len teóriou, pokiaľ nepristúpime k činu.*
- ***Učiť možno slovami, vychovávať len príkladom.***
  - *S temnotami nie je treba nijak zvlášť zápasit', ak sa prinesie svetlo, pretože ustúpia sami od seba.*

Nesľubuj, že vykonáš, nehonos sa, že si vykonal, ale ponechaj svojim skutkom, aby za teba hovorili.

Jan Amos KOMENSKÝ
(28.3.1592 – 15.11.1670)

- **Človek je prahnutie po zmysle: Boh je zmyslom sveta a svet je znamením Boha...**

Človek bol stvorený, aby tento svet ponúkol ako dar a tak získal život večný...

Človek môže rozvinúť svoju osobnosť a dovrieť ju len tak, že bude slúžiť niečomu, čo ho presahuje.

- *Láska je jediná ľudská skúsenosť, ktorá dovoľuje človeku jasne pochopiť v duchovnom živote harmóniu medzi jedným a mnohým... Láska nám odhaľuje, že sme skrz druhého, že svet existuje iba pre tých, ktorí sú aspoň dvaja...
Poznanie smeruje k všeobecne platnému, láska je odhalením jedinečného...
*Milovať znamená umierať a stále znovu vstávať z mŕtvych.**
- *Viera je jednoducho postupné zachytávanie večnosti v čase, je to pohyb k pochopeniu... Viera je stretnutie človeka s pravdou aj s druhými ľuďmi...
Veriť znamená súčasne uskutočňovať sa aj byť... **Veriť** znamená **veriť** v zmysel.*
- *Hľadanie pravdy je spoločným úsilím celého ľudstva...
Človek pravdu nevlastní, ale pravda sa ho skôr zmocňuje.*

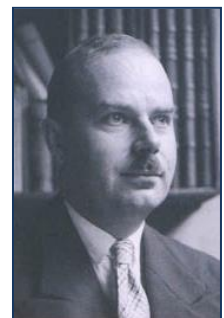

- **Každé poznanie je zmesou vedy a viery, každé poznanie je viera...**
Veda je iba nevyhnutným a nedostatočným prvkom viery.
- *Nech veda objaví čokoľvek, vždy to bude práve to, čo odmietame nazývať Bohom.*
- **Pripustiť Boha znamená odmietnuť absurditu...**

Ak máme dospieť k Bohu, musíme z neho vychádzať... Boh nie je hotové riešenie, ale požiadavka riešenia a súčasne záruka toho, že koniec koncov nie je absurdné nejaký zmysel hľadať a realizovať dielo.

- *V každom človeku sa odohráva dráma ľudského osudu a každý sa musí rozhodnúť sám za seba... Práca spočíva vždy v tom, že duch vynaložením značného úsilia vniká do hmoty a zduchovnieva ju.*

Človek musí pracovať, aby sa priblížil k pravde.

Jean LACROIX
(23.12.1900 – 27.6.1986)

(Gejzír podnetov 2025 vybral a zostavil **dmj**)